

tmmob makina mühendisleri odası

TRAKYA'DA SANAYİLEŞME VE ÇEVRE SEMPOZYUMU V (9 – 11 KASIM 2023) SONUÇ BİLDİRGESİ

Geçen 18 yıl içerisinde bölgede yaşanan gelişmeleri analiz etmek, sorunları ve çözüm önerilerini saptamak ve tartışmak, sürece olumlu yönde müdahale edebilecek tüm merkezi, gönüllü / mesleki / yerel kuruluş ve kurumlar arasında koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla düzenlenen TRAKYA'DA SANAYİLEŞME ve ÇEVRE SEMPOZYUMU V, 9 – 10 – 11 KASIM tarihlerinde Edirne Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi'nde yapılmıştır.

Bugüne dek; 3 – 6 Ocak 1996'da Çorlu'da, 6 – 8 Kasım 1997'de Kırklareli'nde, 11 – 13 Kasım 1999'da Edirne'de ve 14-15 Ekim 2005'de Edirne'de olmak üzere dört, Trakya'nın Bugünü ve Geleceği için Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu düzenlenmiştir.

5'inci Sempozyumun kapsamı da aynı tutulmuştur. Sempozyumlar:

Trakya'da yaşanmaya başlayan

- 1) Çarpık sanayileşmeyi,
- 2) Tarımsal alanların tahribini,
- 3) Çarpık kentleşmeyi,
- 4) Nüfus artışı ve göçünü,
- 5) Çevrenin kirletilmesini

konu edinmiştir.

Sempozyum sürecinde; 30 Eylül 2023'de Kırklareli'nde, 14 Ekim 2023'de Kapaklı'da ve 21 Ekim 2023 tarihinde Lüleburgaz'da, Sempozyuma Doğru başlığı altında üç ön toplantı düzenlenmiştir.

Kırklareli toplantısında 3 oturumda 7 sunum, Kapaklı'da 2 oturumda 5 sunum, Lüleburgaz'da ise 2 oturumda 6 sunum olmak üzere toplam 7 oturumda 18 sunum yapılmıştır.

9-10-11 Kasım 2023'te gerçekleştirilen sempozyumda ise biri Açılış olmak üzere 10 oturum, ve bir forum düzenlenmiştir. Programda yapılacağı duyurulan "Belediye Başkanları paneli" katılım sorunları nedeniyle düzenleme kurulu tarafından iptal edilmiştir.

9 Kasım 2023 perşembe günü Açılış konuşmaları sonrasında; Açılış oturumunda, Prof. Dr. Ahmet YARAŞ "Cumhuriyetin 100. Yılında Trakya'nın Kültürel Mirasına Dair Kısa Genel Değerlendirme Ve Öneriler" başlıklı bir sunuş yapmıştır. Ahmet Yaraş konuşmasında Trakya genelinde ve iller düzeyinde dikkati çeken önerilerde bulunarak Trakya'da daha çok arkeolojik kazı ve araştırma projelerinin yapılması, bunların desteklenmesi, kaçak define kazılarının ivedilikle önlenmesi, Trakya'daki mevcut müzelerin hak ettiği seviyeye gelmesi için

acilen çalışmaların başlaması, Edirne veya Kırklareli’nde ‘Trakya Müzesi’ kurulması, Trakya Tümülslerinden en az birkaçının turizmin hizmetine açılarak örnek projelerin hayata geçirilmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Sempozyumun 9.11.2023 oturumlarında;

TRAKYA’DA SANAYİ VE BÖLGE PLANI, başlıklı 1’inci Oturumda 2,
TRAKYANIN DOĞAL YAPISI, ARAZİ VARLIĞI VE DEĞİŞİMLERİ başlıklı 2’nci Oturumda 4,
TRAKYA’DA ORMANLAR, AĞAÇLANDIRMALAR VE KORUMA ALANLARI başlıklı 3’üncü Oturumda 3 Sunum olmak üzere toplam 9 sunum yapılmıştır.

10 Kasım 2023 sabahı, Yüce Atatürk’ü anma etkinliklerine katılım nedeniyle, sabah bölümüne oturum konulmamıştır.

Saat 13.00’de başlayan ikinci gün etkinliklerinde;

TRAKYA VE ENERJİ başlıklı 4’üncü Oturumda 4,
TRAKYA VE SU başlıklı 5’inci Oturumda 4,
ÇEVRE ve HUKUK başlıklı 6’ıncı Oturumda 3 olmak üzere toplam 11 sunum yapılmıştır.

11 Kasım 2023 günü oturumlarında;

SU ve KİRLİLİK başlıklı 7’nci Oturumda 3,
KENTLERİMİZ (Sorunlar, Deneyimler, Öneriler) başlıklı 8’inci Oturumda 2,
ve aynı başlıklı 9’uncu Oturumda 5 olmak üzere toplam 10 sunum yapılmıştır.

İptal edilen belediye başkanları paneli yerine “*Geçmişten Günümüze Kapaklı Kent Sosyolojisi*” başlıklı sunum da programa eklenmiştir.

Sonuç olarak sempozyumda 11 Oturumda, 32 sunum yapılmış ve sempozyum dileyen herkesin söz aldığı bir forum ile tamamlanmıştır.

Sempozyuma Doğru etkinlikleri de göz önüne alındığında toplam 18 oturumda 50 sunum gerçekleştirilmiştir.

Makina Mühendisleri Odası sunumların bir bölümünü Bildiriler Kitabında diğerlerini de elektronik ortamda sunum dosyaları olarak kullanıma açacaktır.

Sempozyum Yürütme Kurulu aşağıdaki saptamaları ve önerileri yapmayı bir yükümlülük olarak görmüştür.

Trakya ve Küresel Isınma / İklim Değişikliği

Trakya da dünyanın her bir köşesi gibi, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin etkisi altındadır. Ortalama yağış miktarlarında belirgin bir değişiklik görülmemesine karşın yağış rejimleri değişmiş, “yüksek” yağışlar artmıştır. “Yüksek” sağanak yağışlar, açık alanlarda (Taş ocakları vb.) yüzeysel akışı arttırmakta, toprağa sızan suyu azaltmakta, su sele dönüşüp gitmektedir.

Özellikle yağış rejimlerindeki değişikliğin yol açtığı sel, su baskını, taşkın v.b. felaketler için hazırlıklı olunmalıdır. Tüm kentleşme planları bu açıdan gözden geçirilmelidir.

Özellikle kent merkezlerinde son dönemlerde 1 – 1.5 dereceye varan sıcaklık artışları görülmüştür. Bu sıcaklık artışlarında küresel ısınmanın etkisinin yanı sıra yerel sanayi kaynaklı CO₂ salınımının da etkisi vardır. CO₂ salınımının yanı sıra baca gazları hava kirliliğine de yol açmaktadır.

Tüm karar alma süreçlerinde; küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin geleceğe ait değil günümüzde yaşanan bir olgu olduğu göz önüne alınmalı ve gerekli önlemler planlanmalıdır.

Trakya ve Tarım

Trakya tam bir tarım bölgesidir. Trakya topraklarının % 80'den fazlası tarıma elverişli iken bu verimli topraklar tarım dışı kullanıma açılmakta, kent ya da sanayi alanlarına dönüştürülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre "1997 yılında Edirne'de 446 bin 155 hektar, Kırklareli'nde 324 bin 122 hektar ve Tekirdağ'da 468 bin 865 hektar olmak üzere toplam 1 milyon 239 bin 122 hektar tarım alanımız vardı. Bu rakamlar 2012 yılında ise Edirne'de yüzde 32,23 azalarak 302 bin 335 hektar, Kırklareli'nde yüzde 40,94 azalarak 191 bin 419 hektar, Tekirdağ'da yüzde 31,13 azalarak 322 bin 930 hektar olmuş. Trakya'da toplam azalma oranı ise yüzde 34,09 ile 816 bin 684 hektara düşmüş. 2013-2022 yılları arasında ise bu rakamlarda bir artış oluyor ve tarım alanlarının toplam azalma oranı yüzde 18,90'a kadar düşüyor. Tarım alanları artıyor. Fakat bir tarım alanı yok olduktan sonra geri gelmesi mümkün değil. Bu kayıplar, betonlaşma şeklindeki kayıplardır. Buradaki artış, özellikle orman vasfını yitirmiş arazilerde ceviz, badem, ıhlamur gibi ağaçlar yetiştirilerek tarıma kazandırıldığı alanlardır. Tarım toprakları içerisine bunlar da dahil edilmiş. Ama bu azalışın geri geldiğini de o arazilerin tarım alanı olduğunu da göstermez." ⁱ

Artışın tümünün tarım toprağı olarak kazanıldığı varsayılsa bile bu dönemde tarım topraklarının yaklaşık beşte biri tarım dışı kullanıma açılmıştır.

Bunun yanı sıra tarım alanları sadece alan olarak değil, baca gazları, sanayi atıksuları ve tarımsal ilaç kullanımı kaynaklı kirleticiler yoluyla doğrudan toprak ve suları kirletilerek de kaybedilmektedir.

Sıcaklık artışı ve son yıllarda daha fazla yaşanmaya başlayan kuraklık, şimdiye dek kuru tarım yapılan alanların da sulanmasını gerektirmektedir.

Trakya ve Orman Varlığı

Uzmanların deyişyle "Trakya'da ormanlarında ve ormancılığında ekolojik sorunlar ile uygulamadaki sorunlar çözümlenemez boyutlara ulaşmıştır." Özellikle 2003-2013 dönemindeki ağaçlandırma alanı verisi bir varsayım hesabıdır. Fidanlıktan verilen veya dikilen fidan sayısına göre hesaplanmış görünmektedir. Meşe ve kayın ormanların gençleştirilme çalışmaları adı altında üretim amacına yönelik aşırı kesimler yapılmaktadır.

Karadeniz üzerinden gelen hava kirliliği 1980'lerden beri çalık tohum oluşumuna sebep olmaktadır. Rusya ve Bulgaristan'da kömür yakan termik santrallerin baca gazlarındaki kükürtdioksit (SO₂) dışı çiçeklerin döllenesini engellemekte ve çalık tohuma sebep olmaktadır.

Ormanlar aynı zamanda açık ocak işletmelerinin ve Rüzgâr Enerji Santrallerinin baskısı altındadır.

Açık ocak işletmelerinde genellikle işletme sonrası açılan çukurlar olduğu gibi bırakılmaktadır. İşletme sırasında taş kırmak amacıyla yapılan patlatmalar, suların aralarından sızdığı çatlak tabakasını yok etmekte, yağış sonrası yüzey suları sızıp yer altı sularını beslememekte, yüzeyde birikmekte ve buharlaşıp yok olmaktadır.

Açık ocak işletmelerinden, taş kırma makinalarından ve termik santral bacasından çıkan kül, toz ve SO₂ çevredeki bitkilerin yaprak yüzeylerinde birikmekte, solunumu, fotosentezi ve döllenmeyi engellemekte, dolayısıyla orman gelişimini engellemektedir.

Açık ocak (taş, kum, kil vb.) işletmeleri için ormanlar esas alınarak söylenenler, mera ve otlaklarımız için de geçerlidir. Bu alanlarda da malzeme alımı sonrasında geniş boşluklar, çukurlar oluşmakta ve bu alanların kullanılamaz hale gelmesinin yanı sıra yer altı sularının beslenmesi de engellenmektedir.

Trakya ve Sanayi

Sanayinin Trakya'ya göçü önlenemez görünmektedir!

13 Temmuz 2004 tarihinde, hazırlanan “**Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı**” (EHÇDP), Çevre ve Orman Bakanlığı'na onaylanmış, 7 Eylül 2004 tarihinde ise Çerkezköy – Çorlu – Marmaracık - Büyük Karıştıran Muratlı Çevre Düzeni Planı da onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Trakya'da, yaşanan tüm eksiklik ve zaafılarına karşın PLANLI DÖNEM başlamıştır. Hazırlanma süreci bazı eksiklik ve zaafı taşısa da Trakya'nın geleceği açısından en korumacı plan olan EHÇDP, İstanbul'a yüklenen misyon doğrultusunda revize edilmiş ve projeksiyon yılı 2023 olan **Revize Çevre Düzeni Planı** (REHÇDP) 2009 yılında yürürlüğe girmiştir.

Çevre Düzeni planlarına ek olarak, Trakya Kalkınma Ajansı tarafından “**2010 – 2013 TR21 Trakya Bölge Planı**” ve “**2014 – 2023 TR21 Trakya Bölge Planı**” hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Revize Çevre Düzeni Planı'nın amacı, sanayinin İstanbul dışına çıkarılmasının sağlanmasıdır. REHÇDP ile EHÇDP'nin korumacı özelliklerini yok etmek amaçlanmıştır. Yine de belirtmek gerekir: Gerek REHÇDP'de gerek Kalkınma planlarında Trakya'nın tarım bölgesi olmasının ve özellikle sularının hoyratça kullanılmasının, tüketilmesinin ve kirletilmesinin eriştiği düzeyin dikkate alınması gerektiği vurgusu yapılmış olmasına karşın özellikle İç Trakya'nın tarım, otlak ve orman alanlarının ve özellikle sularının sorumsuzca ve hoyratça kullanılması, tüketilmesi ve kirletilmesi engellenmemiştir.

Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumlarının 1'incisinin yapılma tarihi 3 – 6 Ocak 1996'dır. Sempozyumda; (kapsam tanımından da görülebileceği gibi) her bir sektörün ve kentlerin gelişme eğilimlerini saptanmış, doğal varlıkların tüketilmesi riskleri değerlendirilmiş ve çözüm önerileri sıralanmıştır. 1996'dan beri yaşanan sürede sözü edilen olumsuzlukların hemen tümü gerçekleşmiştir. Oysa, 1995 yılında Trakya'daki sanayi tesisi sayısı 643 tür.

Bu sayı 2012 yılında neredeyse üçe katlanıp 1840'a ulaşmış bugün ise yine yaklaşık 2,5 kat artarak 4000 sayısını aşmıştır. Trakya'da Avrupa Serbest Bölgesi dahil, 20 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. Ve OSB'lerin çoğunda atıl kapasite olmasına karşın birçok ilçede hala kapasite artırımını ya da yeni organize sanayi bölgesi projeleri gündemdedir.

Trakya ve Taş ve Kum Ocakları

“Her geçen gün daha çok gelişmekte olan inşaat sektörü ve bu sektörün ihtiyaçları nedeniyle vazgeçilmez olan kum ve taş ocağı faaliyetlerinin çevreye yönelik etkilerinin en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bunun için: Kum ve taş ocağı işletmelerinde en son teknolojinin kullanılması sağlanmalıdır. Proje alanı olarak belirlenen alanların, tarımsal alan olmaması ve meralar üzerinde açılmaması gerekmektedir.

Ergene Havzası yerüstü ve yeraltı suları çevresindeki alçak dağlık arazi ile havzaya düşen yağışlardan beslenmektedir ve Ergene Havzası'nı besleyen su kaynakları; havzanın can damarıdır. Hiçbir şekilde ve hiçbir kazanç uğruna feda edilemezler.”ⁱⁱ

Trakya ve Su

Trakya sanayi için son derece cazip bir bölge olma özelliğini sürdürürken bir yandan da can çekişmektedir. Ve can çekişmesinin başında su gelmektedir. Trakya tarımının can damarı olan Ergene nehrinin tam bir atık çamuru kanalına dönüştüğü ve Türkiye'nin en kirli nehri (4. sınıf) olduğu bilinmektedir. Ergene nehrinin temizlenmesi ve kurtarılması için birçok rapor hazırlanmış, birçok proje / plan geliştirilmiştir. Ama nehir temizlenememiştir.

Ergene ve Atıksularla Artan Debi

Ergene nehrinin debisi, geçtiği 283 km. boyunca içine boca edilen evsel (% 35) ve endüstriyel (% 65) kaynaklı atıksular nedeniyle sürekli artmaktadır.

Ergene'nin debisi için en yaygın verilerle aşağıdaki eşitlikler yazılabilir.

$$\text{TOPLAM DEBİ} = 460.000 \text{ m}^3/\text{gün} (5,32 \text{ m}^3/\text{s}) + 240.000 \text{ m}^3/\text{gün} (2,77 \text{ m}^3/\text{s}) + 260.000 \text{ m}^3/\text{gün} (3,00 \text{ m}^3/\text{s})$$

$$\text{TOPLAM DEBİ} = 700.000 \text{ m}^3/\text{gün} \text{ Deşarj} + 260.000 \text{ m}^3/\text{gün} (3,00 \text{ m}^3/\text{s}) \text{ Doğal debi}$$

$$\text{TOPLAM DEBİ} = 960.000 \text{ m}^3/\text{gün} (11,11 \text{ m}^3/\text{s})$$

DSİ tarafından konumlandırılan akım gözlem istasyonları Ergene Nehri'nin debi ölçümlerini aylık olarak kaydetmektedir. Ergene Nehri üzerindeki açık akım istasyonları Güneşkaya, Bakırca, İnanlı, Lüleburgaz ve Yenicegörece olmak üzere 5 adettir.

Güneşkaya ve Bakırca istasyonları Çorlu Çayı ile birleşmeden önceki istasyonlar olup İnanlı birleşme noktasındaki debiyi göstermektedir. Lüleburgaz ve Yenicegörece ise evsel ve endüstriyel atıksuların katılımı ile meydana gelen debiyi göstermektedir.

DSİ 11. Bölge Müdürlüğü <https://edirnenehir.dsi.gov.tr/#about> adresinde İnanlı, Lüleburgaz ve Yenicegörece istasyonlarındaki debi ölçümlerini günlük (8:00 ve 16:00) olarak yayınlamaktadır. Bu adresten yayınlanan debilerin son bir yıllık gelişmeleri izlendiğinde;

İnanlı'da debinin yağışlardan gelen sapmalar dışında 1 m³/s (86.400 m³/gün), Lüleburgaz'da 13.7. 2023 tarihine kadar 6,5 m³/s (561.600 m³/gün) ve bu tarihten sonra 5,5 m³/s (475200 m³/gün);

Yenicegörece İstasyonunda ise 17.5.2023 tarihine kadar 9 m³/s (777600 m³/gün), bu tarihten sonra ise 7,5 m³/s (648000 m³/gün) olduğu görülmüştür.

Bu veriler Ergene Nehrinin İnanlı'daki debisi 1 m³/sn olduğu halde, Yenicegörece'deki debisinin 9 m³/sn ve eklenen atık suyun miktarının çok fazla olduğunu göstermektedir

Ergene ve Kirlilik

Trakya'da Tekstil endüstrisinin yoğun olmasından kaynaklanan atık sularındaki renklenme suda renk problemine, işletme sürecinde kullanılan sodyum hidroksit (NaOH) gibi kimyasallarla yükselen pH (Alkaleleşme) ve bunun yanında yağ-gres katkıları, yüksek kimyasal oksijen ihtiyacı (KOİ) yanında biyolojik oksijen ihtiyacının (BOİ) da artmasına sebep olmaktadır.

Metal endüstrisinden de verilen atık sularda önemli miktarda ağır metal konsantrasyonları ölçülmektedir.

Havzada günlük olarak yaklaşık 700.000 m³ (8.10 m³/s) atıksu deşarj edilmektedir. Bu deşarjın %34'ü evsel, %66'sı endüstriyel atıksudur. 2012 yılında ÇŞB tarafından uygulamaya alınan Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programında Ergene Nehri üzerinde 4'ü Kırklareli, 6'sı Tekirdağ ve 3'ü Edirne sınırları içerisinde olan 13 adet izleme istasyonundan su kalitesi parametrelerini kontrol etmek amacıyla örnekler alınmaktadır.

Fakat, ne yazık ki, su kalitesi izleme istasyonlarındaki ölçüm değerlerine açık kaynaklardan erişim olanağı yoktur. Bu istasyonlarda yapılan ölçüm sonuçları, tıpkı debi ölçümleri gibi kamuoyuna web ortamında periyodik olarak duyurulmalıdır.

Ergene ve Ergene Havzası Koruma Eylem Planı

Ergene Nehri için ilk defa 2003 yılında "Ergene Nehri'ndeki Kirliliğin ve Çevreye Etkilerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi" amacıyla Kurulan (10/2,6) Esas Numaralı Meclis Araştırma Komisyonu Raporu" oluşturulmuştur.

2006-2008 yılları arasında Ergene Havzası Çevre Yönetimi Master Planı da hazırlanmıştır.

2010 yılında Meriç – Ergene Havzası Endüstriyel Atıksu Yönetimi Ana Planı da hazırlanmıştır.

Son olarak dönemin Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2011 yılında Ergene Havzası Koruma Eylem Planı hazırlanmıştır. Birçok itirazlara hatta davalara konu olan bu eylem planı, bir plandan daha ziyade 15 bileşenden oluşan bir program niteliğindedir.

Bu program kapsamında yürütülen çalışmalarda Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve DSİ 11. Bölge Müdürlüğü (Edirne) aktif görev üstlenmiştir. Ek olarak, EHKEP çerçevesinde sorumluluklarını yerine getirmek için merkezi yönetimler ve ilgili OSB'leri kapsayan Ergene Derin Deniz Deşarj A.Ş. kurulmuştur.

Program hazırlanırken kısa vadede (3 yıl) Ergene'nin III'üncü sınıf, orta vadede (5 yıl) II'nci sınıf suya dönüştürülmesi hedeflenmiştir.

Programın güncellenmiş son şekline aşağıdaki adresten erişilebilir.
<https://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2018/12/28/5b310972-a243-4ad4-b777-d64bf43365a0.pdf>

Bu program, başta **DSİ 11. Bölge Müdürlüğü** ve **Ergene Derin Deniz Deşarj A.Ş.** olmak üzere ilgili merkezi yönetim kurumlarını ve yerel yönetimleri kapsamaktadır.

Plan için 13.11.2020 tarihinde bizzat Cumhurbaşkanı tarafından EHKEP için o güne dek 2.5 Milyar TL'lik bir harcama yapıldığı ifade edilmiştir.ⁱⁱⁱ

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Kırklareli'ndeki 19 sanayi tesisinin açılış töreninde "*Ergene Havzası Koruma Eylem Planı kapsamında başlatılan projeler için bugüne kadar 8 milyar lira finansman sağladık*" demiştir.^{iv}

Programın kamuoyunda en çok tartışılan maddesi Sanayi İçin Ortak İleri Atıksu Arıtma Tesislerinin (OAA) İnşası ve Marmara Denizine Deşarjı başlığını taşıyan 4. maddesi olmuştur.

Günümüzde, Velimeşe OATT dışındakilerin tümünün atıksuları - arıtıldıktan ve denize deşarj edilme koşulları sağlandıktan sonra yapıldığı ileri sürülmektedir - Marmara Denizine deşarj edilmektedir. Basında günde 250.000 m³ (2,9 m³/s) suyun Marmara'ya deşarj edildiği bilgileri yer almıştır. Velimeşe OATT tamamlandıktan sonra bu atıksu miktarının 400.000 m³/güne (4,63 m³/s) çıkacağı 2. kademedeki toplam atıksu debisinin 578.000 m³/gün (6,69 m³/s) olacağı hesaplanmıştır.

Hali hazırda Marmara'ya deşarj edilen atıksu, Trakya'nın tüm yerleşim yerlerinin evsel atıksu miktarının toplamı kadardır.

Programın bu maddesi Marmara denizinde görülen müsilağ sorunu nedeniyle ciddi eleştiriler almış ve bir zamanlar Trakya'nın can suyu olan Ergene "Marmara'nın katili" olarak – haksız biçimde – suçlanmıştır. Oysa Ergene, Marmara'ya değil, Meriç Nehri ile birleştikten sonra Saroz körfezinden Ege'ye dökülmektedir. Marmara'yı kirleten Ergene değil, yer altından çekilen sanayi tesislerinde kirletilen ve Marmara Denizine derin deşarj ile verilen kirli sulardır. Marmara'daki toplam kirlilik yükü içindeki payı bir yana; sanayi önce Ergene'yi atık su kanalı olarak görmüş, Ergene can çekişmeye başlayınca tıpkı Haliç'te, tıpkı İzmit Körfez'de olduğu gibi çözüm Marmara'yı lâğım çukuruna dönüştürmekte bulunmuştur.

Oysa çözüm baştan beri açıktır: Yeraltından çekilen ve kirletilen su arıtılmalı, geri kazanılmalı ve proseste yeniden kullanılmalıdır. Buna uygun arıtma teknolojileri kullanılabilir durumda iken, maliyet nedeniyle tercih edilmemiş, kimyasal bileşiklerle kirli suyun 20 km'si tünel olan yaklaşık 70 km'lik bir boru hattı ile karadan yaklaşık 4,5 km açığa, yüzeyden 47,5 m derinliğe deşarj edilmesi tercih edilmiştir.

Projenin savunucuları son dönemde atıksuların, yer altı sularının tükenmesi nedeniyle geri kazanılması gerektiğini, gerekli teknolojinin neredeyse hazır olduğunu ve tekstil ihracat regülasyonları nedeniyle de bu geri kazanımın sağlanması gerektiğini savunmaya başlamışlardır.

Evet, atıksular arıtılmalı, geri kazanılmalı ve proseste tekrar kullanılmalıdır! Ama yaklaşık "20 km'si tünel olan yaklaşık 70 km'lik bir kolektör hattı"nın maliyetinin sorumluluğunu kimler üstlenecektir? Ülkemizde sorumluluk üstlenme gibi bir gelenek olmadığına göre sorumluluk kimin ya da kimlerindir?

Projenin incelendiği bir araştırma makalesinde^v 2018 yılı için OSB Ortak AAT'leri (4 Tesis) için maliyet 97,6 milyon USD, Atıksu Kanalizasyon Şebekeleri için 38,6 milyon USD, Arıtılmış Atıksu Toplama ve Derin Deniz Deşarj Sistemi için 117 milyon USD, Kalan Eksik İşler (%20) için 47

milyon USD olmak üzere yaklaşık 300,2 milyon USD olarak hesaplanmıştır. Bu durumda sorumluluğu üstlenilecek maliyet yaklaşık 200 milyon USD'dir.

Diğer yandan yaklaşık 250.000 m³/gün değerindeki atıksu Ergene'ye deşarj edilmemesine karşın Uzunköprü Belediyesince Ergene'de yapılan ölçüm sonuçları kirliliğin yine IV. seviyeye ulaştığını göstermiştir.^{vi}

Trakya ve Yeraltı Suları (YAS)

“Mevcut durumda sanayi tesislerince, ruhsatlı kuyularla, Ergene Havzası'ndaki (Çorlu Alt Havzası'nda) akiferlerin yenilenebilir (dinamik) rezervinin (211 milyon m³ /yıl) (578.082 m³/gün) %35 üzerinde (285 milyon m³ /yıl) (780.822 m³/gün) YAS çekilmektedir (DSİ, 2015). (Ancak izinsiz kuyularla bu çekimin 470 milyon m³ /yıl'a (1,287.671 m³/gün) ulaştığı belirtilmektedir.)”

Bu durumda kuyulardan çekilen su, yenilenebilir su rezervinin iki katından fazladır.

Çorlu alt havzası, 5 Kasım 2009 tarih ve 27397 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Ergene ve Meriç Havzaları Yeraltısu İletme ilanı” ile her türlü yer altı suyu tahsislerine kapatılmış olmasına karşın durum budur.

5 Ağustos 2010 tarihinde alınan kararla günlük 20 m³ ve üzeri sanayi maksatlı yer altı suyu kuyularına sayaç takılmaya başlanmasına karşın durum budur.

Ve bu durum, yer altı sularının nasıl hoyratça, nasıl acımasızca tüketildiğini açıkça göstermektedir. Bu Trakya'nın can cekişmesi, Trakya'nın geleceğinin yok edilmesi demektir.

Hiçbir koşulda su tüketimi yoğun ve kirletici sanayinin Trakya'da kurulmasına izin verilmemelidir.

Marmara denizine derin deşarj benzeri “**parlak**” bir proje de özellikle Çorlu Alt Havzasındaki fazladan çekilen suyun yerine konulması için geliştirilmiştir.

Meriç Ergene Havzası Çevre Koruma Eylem Planı'nda (2011), akifer restorasyonu kapsamında, özellikle Çerkezköy - Çorlu Bölgesine, Meriç nehrinden ve yakındaki depolamalı tesislerden 2020 yılından itibaren 370 milyon m³ /yıl yüzeysel su kaynağı sağlanarak YAS çekiminin dinamik rezerv seviyesi olan 211 milyon m³ /yıl altına indirilmesi planlanmıştır

Barajlar, Göletler ve Sulama Tesisleri

Programın 15'nci maddesinde EHKEP kapsamında 9 adet baraj ve gölet ile yılda toplam 411 milyon m³ içme, kullanma ve sanayi suyu temin edileceği belirtilmiştir.

Ve medyaya düşen bir haber sularımızın durumunu açıkça göstermektedir.^{vii}

TEKİRDAĞ Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi (TESKİ) Genel Müdürü; “Halı yıkama, araç yıkama, sokak temizliği, çim ve bahçe sulama tarzındaki faaliyetlerin tamamen bırakılması, bunun yanında diğer ihtiyaçlarımızın da önemli ölçüde tasarruflu bir şekilde karşılanması” çağrısında bulunmuştur. Genel Müdüre göre “yaşanan kuraklık ve beklenen yağışın düşmemesi nedeniyle barajdaki su seviyesi” düşmüştür. Tekirdağ Süleymanpaşa, Marmara Ereğlisi, Saray ve Malkara ilçelerinde kuraklığa bağlı su sıkıntısı yaşanacaktır...

Naip Barajı'ndaki su seviyesi her yıl düzenli bir şekilde düşmektedir...Örneğin 2021 yılında Naip Barajı doluluk seviyesi yüzde 43 iken, 2022 yılında yüzde 33, 2023 yılında ise yüzde 8 seviyelerine düşmüştür”.

Açıkça belirtilmelidir: Trakya “su zengini” bir bölge değildir. Yer altı suları sorumsuzca tüketilmiş olan, içme, kullanma ve tarımsal sulama suları yetersiz gelmeye başlamış bir bölgedir. İklim değişikliği ve kuraklık, tarımsal sulama ihtiyacını daha da arttıracaktır.

Trakya ve Hava Kirliliği

Sanayinin yoğunlaştığı merkezlerde artık hava “kokmaktadır.” Bu masum bir “koku” problemi değil, kirlilik problemidir. Ve sempozyumun ilgili oturumunda bu durum “*zehir soluyoruz!*” saptamasıyla ifade edilmiştir. “Zehir soluma” artık, sadece bir sanayi tesisinin yanı başındaki bölge için değil, hemen hemen sanayi bölgelerindeki tüm yerleşim yerleri için geçerlidir. Çorlu kokmaktadır, Ergene kokmaktadır. Bu bölgede yaşayanlar gerçekten, zehir solumakta, gerçekten kanser solumaktadır.

Tıpkı, suların arıtılması gibi, sadece yanma gazlarının atıldığı bacalara değil, proses bacalarına da uygun kirlilik tutucu filtreler takılmalıdır.

Trakya ve Nüfus

2022 nüfus sayım verilerine göre Trakya il ve ilçelerinin nüfusu Tablo 1’de verilmiştir. Trakya için yapılan iki plandaki nüfus tahminleri ile TÜİK nüfus verisi ve 2022 yılı gerçek nüfusu Tablo 2 ve Şekil 1’de karşılaştırılmıştır.

Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı 2020 yılı için dahi, 2022 üç Trakya ili toplam nüfusundan daha fazla bir nüfus öngörmüştür.

Revize Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı ise, doğasına uygun olarak nüfus öngörülerinde oldukça abartılıdır.

2014-2023 Bölge Planında esas alınan TÜİK’in nüfus tahmini ise gerçekleşenin altında kalmıştır.

2007-2022 dönemi nüfus artış oranlarına bakıldığında, Tekirdağ, %3 ile, artış oranı % 3.6 olan Yalova'nın arkasından ikinci, Kırklareli % 0,69 ile 49'uncu, Edirne ise % 0,3 ile 66'ıncı durumdadır. Bu dönemde Türkiye ortalaması ise % 1.26'dır.

Aynı dönem için özellikle sanayinin göç ettiği ilçeler düzeyinde bakıldığında 2007-2013 döneminde Çorlu ve Çerkezköy'deki nüfus artış oranı, sırasıyla % 3,95 ve % 7,48; 2013-2022 döneminde ise Çorlu, Çerkezköy ve Kapaklı'nın nüfus artışları sırasıyla % 2,84, % 6,94 ve % 5,37 dir.

TABLO 1. TRAKYA'DA 2022 YILI NÜFUSU

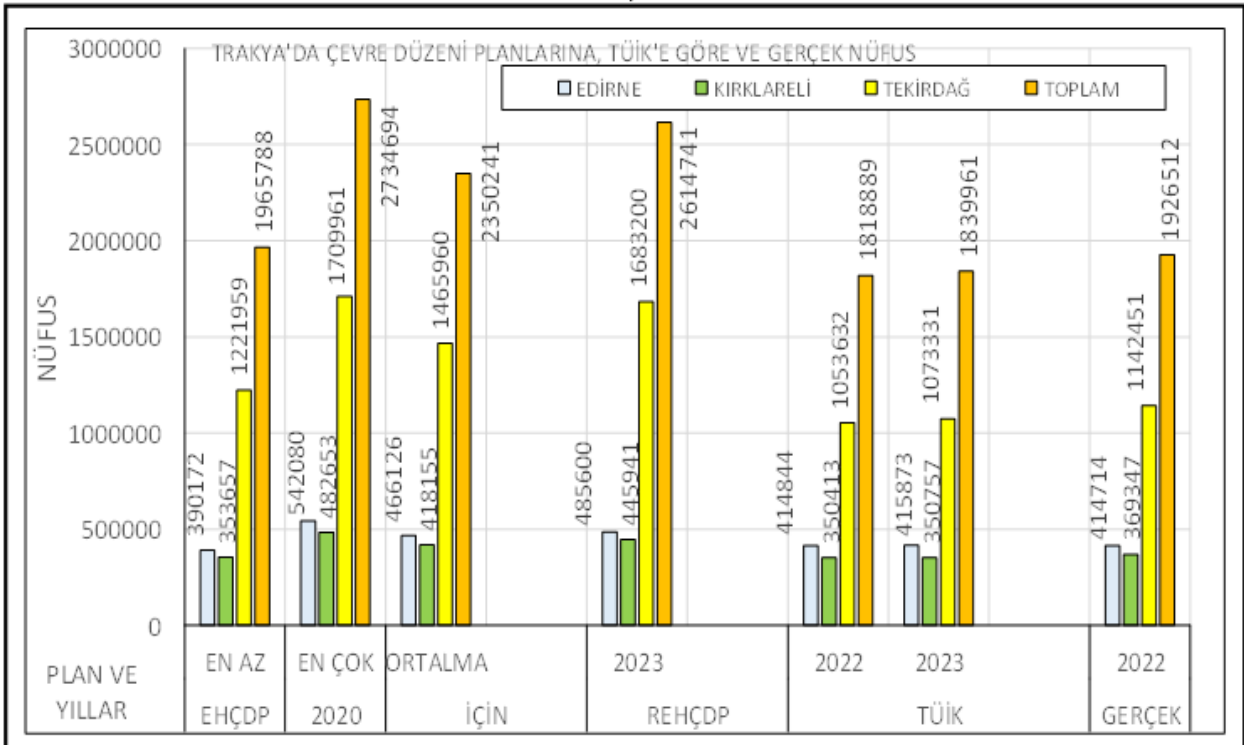
EDİRNE		TEKİRDAĞ		KIRKLARELİ		TOPLAM
İLÇELER	NÜFUS	İLÇELER	NÜFUS	İLÇELER	NÜFUS	
MERKEZ	191470	ÇORLU	290155	LÜLEBURGAZ	153903	
KEŞAN	83874	MERKEZ (Süleymanpaşa)	215558	MERKEZ	108550	
UZUNKÖPRÜ	59351	ÇERKEZKÖY	206829	BABAESKİ	46357	
İPSALA	26148	KAPAKLI	137514	VİZE	28669	
HAVSA	17969	ERGENE	67038	PINARHISAR	17402	
MERİÇ	12841	MALKARA	50988	DEMİRKÖY	8961	
ENEZ	10488	SARAY	50766	PEHLİVANKÖY	3380	
SÜLOĞLU	6348	ŞARKÖY	33466	KOĞAĞIZ	2125	
LALAPAŞA	6225	HAYRIBOLU	30521			
		MURATLI	30067			
		MARMARA EREĞLİSİ	29549			
TOPLAM	414714	TOPLAM	1142451	TOPLAM	369347	1926512

TABLO 2. TRAKYA'DA ÇEVRE DÜZENİ PLANI İLE REVİZE ÇD PLANI, TÜİK NÜFUS TAHMİNLERİ VE 2022 YILI GERÇEK NÜFUSU

İLLER	EHÇDP 2020 YILI İÇİN			REHÇDP 2023	TÜİK		GERÇEK 2022
	EN AZ	EN ÇOK	ORTALAMA		2022	2023	
EDİRNE	390 172	542 080	466 126	485 600	414 844	415 873	414 714
KIRKLARELİ	353 657	482 653	418 155	445 941	350 413	350 757	369 347
TEKİRDAĞ	1 221 959	1 709 961	1 465 960	1 683 200	1 053 632	1 073 331	1 142 451
TOPLAM	1 965 788	2 734 694	2 350 241	2 614 741	1 818 889	1 839 961	1 926 512

EHÇDP Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı
 REHÇDP Revize çevre düzeni planı
 TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL 1. TRAKYA'DA ÇEVRE DÜZENİ PLANI İLE REVİZE ÇD PLANI, TÜİK NÜFUS TAHMİNLERİ VE 2022 YILI GERÇEK NÜFUSU

Özellikle yaşanan Covid-19 salgını süreci göç hızını kısmen yavaşlatmıştır. Ancak sanayinin göçü aynı zamanda nüfus göçünü de tetiklemekte, sanayi alanlarının yakınındaki yerleşim yerleri, betonlaşarak büyümekte ve belediyeler kendi başlarına içinden çıkamayacakları sorunlarla boğuşmaktadır.

6 Şubat 2023 depremi, sanayinin göçünün neden olduğu nüfus göçü ve nüfus artışı dışında, yeni ve kendi sorunlarını beraberinde getirecek olan bir göç dalgasını tetiklemiş görünmektedir. Örneğin Kırklareli'nin tamamı için ilan edilen "Arsa Üretim Alanı" kararı sonrasında Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nca (TOKİ) gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilecek olan konut / işyeri üretimi gibi projeler bu göç eğilimini daha da arttıracaktır.^{viii}

Evet doğrudur; Trakya İstanbul'un hemen yanı başıdır.

Evet doğrudur; Trakya aynı zamanda Avrupa'dır. Dolayısıyla Avrupa pazarlarına çok yakındır.

Evet doğrudur: Trakya'da ulaşım olanakları gelişmiş durumdadır.

Evet doğrudur; Trakya'da eğitilmiş ve kalifiye işgücü görece olarak daha fazladır.

Evet doğrudur; Trakya enerji hatları için de bir geçiş bölgesidir.

Evet doğrudur; Trakya'nın altı da üstü de değerlidir.

Ama hepsinden önemlisi Trakya tam bir tarım bölgesidir. Bu nedenle tarım alanlarının tarım dışı amaçlarla kullanımının ve azalmasının önüne geçilmelidir. Yapılan tüm planlarda belirleyici olan hedef tarım alanlarının korunması olmalıdır. Sempozyuma sunulan bildirimlerde bu konuda tam bir görüş birliği oluşmuştur. Trakya'nın Tarımsal SİT Alanı ilan edilmesi talebi de dahil olmak üzere birçok talepte bulunulmuş, saptama yapılmıştır.

1990'lı yıllardan bu yana gelişmelere bakıldığında, tüm sorunların kaynağının sanayinin kontrolsüz göçü olduğu açıkça ortadadır. Bu göçün sebebi plansız sanayileşmedir. Sonucu ise; yeraltı sularının sanayi tesisleri tarafından sorumsuzca tüketilmesi ve kirletilmesidir. Göçün diğer bir sonucu da artan nüfusun içme ve kullanma suyu ihtiyacıdır.

Hava kirliliği ise artık tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Sanayi bacalarından ve artan nüfustan ötürü evsel ısınma sistemlerinden (Soba, kalorifer, ocak vb.) atmosfere verilen gazlar insan ve hayvan sağlığını tehdit etmektedir

Daha önce de belirtildiği gibi, sanayinin göç ettiği bölgeler, yerel yönetimlerin kendi olanakları ile çözemeyeceği yoğunlukta bir nüfus artışına neden olmaktadır. 2013 öncesi Çorlu ve Çerkezköy, 2013 sonrası ek olarak Kapaklı, Ergene bu açıdan en iyi örneklerdir.

Ergene Havzası Koruma Eylem Planı ile sayıları bini aşan çarpık ve düzensiz sanayi tesisleri 10 adet **Islah Organize Sanayi Bölgesi** kapsamına alınmış ve bu ıslah organize sanayi bölgeleri karma organize sanayi bölgesine dönüşmüş olmasına karşın, üstelik bu bölgeler dolmamış olmasına karşın sanayinin batıya göç eğilimi sürüyor görünmektedir. Sanayi için cazibe merkezlerine Kırklareli de eklenmiştir.

Oysa Trakya'nın bir taşıma kapasitesi vardır ve istihdam, katma değer yaratma vb. gerekçelerle bu kapasite her gün daha fazla zorlanmakta, "**Organize Sanayi Bölgesi**" kavramı, her şeyi çözen sihirli bir kavram olarak bu zorlamaya kalkan olarak kullanılmaktadır.

İster organize olsun ister tekil, Trakya'nın taşıma kapasitesini aşan bir sanayi göçünün ve gelişmesinin önüne geçilmelidir.

Ülkemizde; ülke topraklarının tamamının, tarım alanları, ormanlar, yaylalar, meralar, milli parklar ayrımı gözetmeksizin arsa olarak değerlendirildiği, rant ekonomisinin egemen olduğu bir süreç yaşanmaktadır. Bu genel eğilime ek olarak sanayinin teşvik edilen göçünün yanı sıra, İstanbul deprem riski de Trakya'ya olan nüfus göçünü ve arsa rantını tetiklemektedir. Tarım alanları, meralar imara açılmakta, yok edilmekte ve üretim dışı kalmaktadır.

Sanayi ve nüfus göçü ve yeni işyerleri ile yerleşimleri (konut alanlarını), karayolu, demiryolu inşaatlarını gerektirmektedir. Bunlara bağlı olarak da orman, otlak ve tarım alanlarında taş, kum vb. ocakları açılmakta, yer altı sularının beslenmesi de engellenmektedir.

Bu tahribata son yıllarda, yeni ve görünürde “zararsız” ve hatta “çevreci sanılan” bir saldırı da eklenmiştir: “Rüzgar Enerjisi Santralleri / Tesisleri!”. Tarım alanları, ormanlar ve meralar ve doğal yaşam düzeni yeni bir tehdit altındadır. Son yıllarda verilen RES ruhsatlarının sayıları, tıpkı ocak ruhsatları gibi hızla artmaktadır.

Trakya'nın hem bir Tarım Bölgesi olarak kalması hem de bu sorumsuzca tüketici, yok edici saldırıyı taşıması mümkün değildir. Çok değil, on yıl sonra “**Bu duruma nasıl geldik?**” dememek için gerekli önlemler şimdiden alınmalıdır.

Çağrımızdır!

Trakya 2004'den beri - dış görünüşü ile – planlı bir bölge durumundadır.

(1) Trakya ile İlgili;

(*) Düzenlenme yılı, 2020 olan ve Trakya'da başta meslek odaları, gönüllü kuruluşlar ve Trakya Üniversitesi olmak üzere yerel yönetimler ve hatta merkezi yönetim birimleri tarafından sahiplenilen ve 13 Temmuz 2004 tarihinde onaylanarak **yürürlüğe giren 1/100 bin ölçekli Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı**,

(*) 7 Eylül 2004 tarihinde yürürlüğe giren Çerkezköy – Çorlu – Marmaracık - Büyük Karıştıran Muratlı Çevre Düzeni Planı,

(*) 24/08/2009 tarihinde yürürlüğe giren ve projeksiyon yılı 2023 olan **1/100 bin ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı** ve tüm plan değişiklikleri,

(*) 1/25 bin ölçekli Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ **İl Çevre Düzeni Planları**,

(*) Trakya Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan **2010 – 2013 TR21 Trakya Bölge Planı** ve **2014 – 2023 TR21 Trakya Bölge Planı**

ilgili kurumlarca ve ek olarak konunun uzmanları, meslek odaları ve hatta gönüllü kuruluşlarca kapsamlı bir analize tabi tutulmalıdır.

2024 – 2028 Trakya Bölge Planı Taslağı sempozyumda Trakya Kalkınma Ajansı tarafından sunulmuştur. Bu plan da ilgili tüm kesimler tarafından eleştirel bir analize tabi tutulmalıdır.

(2) Özellikle bölge üniversitelerimizin ilgili birimleri, bu konuda üzerlerine düşen görevi yapmalı, uzun soluklu ya da konu bazlı araştırma / analiz / değerlendirmeler ile kamuoyunu aydınlatmalıdırlar.

(3) Trakya'yı savunmanın ve bir tarım bölgesi olarak kalmasını sağlamanın, ormanlarını, meralarını, kıyı alanlarını, suyunu, havasını, kentlerini savunmanın tek ve biricik yolu dün de bugün de Bölge Planıdır. Bu analizler, Trakya'nın dününe, bugününe ve geleceğine sahip çıkanların taleplerini ve itirazlarını yükseltmelerine ve planlı bir yaşamı hep birlikte öğrenmemize çok güçlü bir temel oluşturacaktır.

(4) Bu eleştirel analizler esas alınarak, çevre düzeni planları, kalkınma planları ve imar planları için revizyon talepleri netleştirilmelidir.

Açıkça bilinmelidir: Planlar kamusal bir belgeye dönüşmedikçe, talepler ve itirazlar sonuca ulaşmayacak ve bir avuç duyarlı insanın çabasıyla sürdürülen kesintili bir faaliyetin taleplerine ve itirazlarına dönüşecektir.

Taleplerin ve itirazların Trakya'nın geleceğini sahiplenen tüm kesimlerin talepleri ve itirazlarına dönüşebilmesi ancak bugün siyasi ve sosyal düzlemde ülke çapında gözlemlenen kutuplaşmanın Trakya'da aşılması ile olanaklıdır. Bu açıdan bu faaliyete tüm siyasi partilerin, merkezi idarenin yereldeki yöneticilerinin, ilgili meclislerin, belediye başkanlarının, mahalle ve köy muhtarlarının katılımını sağlanmalı ya da en azından ilgisi çekilmelidir.

(5) Geçmiş dönemlerde Trakya milletvekilleri aracılığıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan çalışmalar birçok olumlu adımın atılmasını sağlamış ya da daha da olumsuz gelişmeleri önlemiştir. Tüm siyasi partilerin ve milletvekillerinin talepleri ve itirazları sahiplenmesi için gerekli çaba gösterilmelidir.

(6) Sempozyum süreci, Belediye Başkanlarımız düzeyinde bu talep ve itirazların siyasi partilerden bağımsız olarak sahiplenilebileceğini göstermiştir ve bu son derece olumludur, son derece sevindiricidir. Marmara Belediyeler Birliği'nin ve Trakya Belediyeler Birliği'nin bu süreçte hayati önemde işlevler üstlenebileceği açıktır.

Yine sempozyum süreci, Kırklareli, Edirne ve Tekirdağ ve sorunu tüm ağırlığı ile yaşayan Çerkezköy ve Ergene Kent Konseylerinin ve Trakya'nın değişik birimlerinde fedakarca ve tüm olanaksızlıklarına karşın çalışmalarını sürdüren çevre odaklı gönüllü kuruluşların sorunun tümüyle bilincinde olduğunu göstermiştir.

Meslek odalarımızın birçoğu sürece olumlu yönden katkıda bulunmuşlardır.

(7) Ve yine unutulmamalıdır: Trakya'nın yaşadığı olumsuzlukların temelinde **“İstanbul'un yaşadığı sorunları başta Trakya olmak üzere tüm Marmara'ya yayarak aşmak politikaları”** vardır. Diğer yandan İstanbul, üniversiteleri ile meslek odaları ile uzmanları ile devasa bir birikimdir. Bu birikimin, Trakya'nın tüm olumlu özelliklerinin ve devamlılığının yok edilmesinin-önüne geçmek için harekete geçirilmesi sağlanmalıdır

(8) Sürecin peşinden gitmek ve her türlü olumsuz gelişmeye tepki göstermeye ve olumsuzluğu önlemeye çalışmak yerine, ancak tüm taraflar arasında sağlanmış konsensus sonrasında yapılan planlar ile gelişmelerin önüne geçilmeli, bu planlar uygulanmalı ve denetlenmelidir.

Bu talepler ve itirazlar, bölge, il, ilçe, köy düzeylerinde ayrıntılandırılmalı ve her yerleşim biriminde kamuoyunu aydınlatacak bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır.

Sadece geleneksel, panel, konferans, kahve toplantısı vb. etkinliklerin kamuoyunu bilgilendirmek ve harekete geçirmek için yeterli olmadığı görülmüştür. Bu etkinlikler belgesel film, kısa video haberleri, elektronik ortamlardaki (youtube vb.) video gösterimleri gibi iletişim ve bilgilendirme araçları ile desteklenmelidir.

(9) Ergene Havzası Koruma Eylem Planı'nın her bir bileşeniyle ilgili gelişmeler izlenmeli ve uygun aralıklarla yayımlanmalı, , halk bilgilendirilip, bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

Bu planda yerel yönetimlere, evsel atıksuların arıtımı ve katı atık yönetimi alanlarında gerekli tesislerin kurulması ve işletilmesi açısından çok önemli görevler yüklenmiştir. Yerel yönetimler, bu görevlerini yerine getirmenin yanı sıra kamuoyunu sürekli bilgilendirmelidir.

Gönüllü kuruluşlar ve hukukçularımız, bu dönemde hem planlara hem planlarla çelişen uygulamalara karşı birçok dava açmışlar ve birçok olumsuz gelişmeyi engellemişlerdir. Bu çaba güçlenerek sürmelidir. Davalar ile ilgili finansal yükler (harç, bilirkişilik vb.) giderek artmaktadır. Bu giderlerin karşılanmasına, daha fazla meslek odasının, gönüllü kuruluşun katılmasının sağlanmasının yanı sıra kent konseylerinin ve yerel yönetimlerin de katılması sağlanmalıdır.

(10) 3 – 6 Ocak 1996'da Çorlu'da düzenlediğimiz Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu I'nın Sonuç Bildirgesinde iki temel konu belirlenmişti: Birincisi Bölgesel Plan ve ikincisi; bu planın yapılma ve uygulamasından sorumlu olacak bölge illeri düzeyinde organize olmuş bir Planlama Örgütü...

Planlar sırasıyla şunlardır:

- * Önce Trakya Üniversitesi sorumluluğunda yapılan ve yürürlüğe giren **Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı**,
- * Ardından bu planın “fazla korumacı” olduğu gerekçesiyle yapılan, taban tabana zıt hedefler taşıyan ve tüm değişiklikleriyle birlikte yürürlükte olan “**Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı**” ve
- * **İl Çevre Düzeni Planları** ve de
- * Ardından sosyo ekonomik kaygılı “**2010 – 2013 TR21 Trakya Bölge Planı**” ve
- * “**2014 – 2023 TR21 Trakya Bölge Planı**” ve
- * “**2024 – 2028 Trakya Bölge Planı Taslağı**”...

Planlama Örgütü olarak:

- * Önce 27 Aralık 2002'de Bakanlar Kurulu kararı ile TRAKYA ÇEVRE SORUNLARI ÇÖZÜMÜ HİZMET BİRLİĞİ kuruldu.
- * Bu Birlik 8 Mart 2004 tarihinde TRAKYA KALKINMA BİRLİĞİ (TRAKAB) adını aldı, TRAKAB'ın temel işlevi Ergene Havzası Çevre Düzeni Planının revizyonu ve 1/25.000 ölçekli il çevre yönetim planlarını İstanbul Metropolitan Merkezine ihale etmek oldu.
- * TRAKAB, 14 Temmuz 2009 tarihinde alınan Bakanlar Kurulu kararıyla kurulan ve 2010 yılı Mayıs ayında faaliyete fiilen başlayan Trakya Kalkınma Ajansı'na (TRAKYAKA) dönüştürüldü.

İki talep de görünürde gerçekleşmiş gibi görünmektedir. Ama aslında hedeflenen ile gerçekleşen aynı ya da benzer adları taşımasına karşın birbirinin zıddıdır. Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı, İstanbul'dan Trakya'ya sanayi ve nüfus göçüne karşı önlemleri almaya çalışırken Revize Plan Trakya'ya göçü - en hafif deyişle - yönetmeye çalışmıştır. Benzer saptamalar TRAKAB ve Trakya Kalkınma Ajansı için de geçerlidir.

(11) Ama bir üçüncü bir oluşum daha vardır: Trakya'nın geleceğine sahip çıkan tüm kesimleri kapsayan bir gönüllüler ağı ve yaygın çevre örgütleri... Trakya Platformu süreç içinde şekillendi ve onlarca çevre örgütü taleplerini ve itirazlarını yükseltti.

1996 Sempozyumundan beri tüm bu sürecin esas kazanımı, sırtını bilime (bilim insanları, uzmanlar, üniversiteler ve meslek odaları) ve doğaya yaslayan bu gönüllüler ağlarının kurulması ve de sürece olabildiğince müdahalesidir.

Tüm bu zorluklara karşın;

Trakya'nın toprağının, havasının, tarım alanlarının, ormanlarının, otlaklarının, akar suları ile yeraltı sularının, denizinin korunmasını ve barınılabilirliğinin devam ettirilmesini başarabilir miyiz? Trakya'da olması hiç de zorunlu olmayan sanayilere dayalı bir kalkınma ve iş yaratma iddiasıyla ülkemizin yok edilmesine karşı durabilir miyiz?

Güçlerimizi birleştirir isek evet!

Kendi veri tabanlarımızı, haritalarımızı, arşivlerimizi, başvuru kaynaklarımızı zenginleştirir ve ortak kullanıma açarsak evet!

Etkin olan ve yükümlülük üstlenen tüm kurumları sürece katmayı başarabilirsek evet!

Şimdiye dek her dönem bu çabalarda olumlu bir işlev üstlenen yazılı ve görsel mecra ve medya ile ilişkilerimizi daha da iyileştirir ve hatta kendi medyalarımızı yaratabilirsek evet!

Evet için gerekli koşullar şüphesiz daha da arttırılabilir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası ve onun Trakya'daki tüm illeri kapsayan Edirne Şubesi olarak açık ve net ifade edebiliriz.

Trakya'nın bugünü ve geleceği için üzerimize düşen görevleri seve seve yerine getireceğiz.

Kamuoyuna saygı ile duyururuz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

EK 1: Bu ekin hazırlanmasında Marmara Belediyeler Birliği'nce hazırlatılan ve sitesinde yayınlanan Ergene Havzası Koruma Eylem Planı Durum Değerlendirme Raporu II başlıklı rapordan yararlanılmıştır. Bu doküman esas alınarak Programın temel bileşenlerinin durumu Ek 1'de özetlenmiştir.

Ergene Havzası Koruma Eylem Planı ve Bileşenleri

1. Dere Yataklarının Temizlenmesi

Eylem planı kapsamında 28 dere ıslahı öngörülmüştür. İlk deşarjın yapıldığı tarihte bizzat Cumhurbaşkanı tarafından bugüne kadar 395 kilometrelik dere yatağının temizlendiği duyurulmuştur.^{ix}

2. Evsel İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesislerinin DSİ Tarafından İnşası

Ergene Havzası'nda yaşayan nüfusun günde takriben 240.000 m³ evsel atıksuyuyu oluşmakta ve bu atıksuyun tamamı herhangi bir arıtıma tabi olmaksızın Ergene Nehri'ne verilmektedir.

Bölgede nüfusu 10.000'in üzerinde olan 13 yerleşim yerinden 12'sine evsel ileri biyolojik atıksu arıtma tesisinin yapılması plan kapsamına alınmıştır.

Tesislerin yapım işinin Belediye Kanunu gereği belediyeler tarafından inşa edilmesi gerekliken, bu işlerin 6 Mayıs 2011 yılında başlatılan ve adına "Şafak Harekâtı" olarak anılan çalışmalar kapsamına dahil edilerek DSİ tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

Aynı açıklamada "Nüfusu 10 binin üzerindeki 12 yerleşim yerinde ileri biyolojik atık su arıtma tesisi, 38 yerleşim yerinde kanalizasyon sistemi inşa" edildiği duyurulmuştur.

3. Islah Organize Sanayi Bölgelerinin Kurulması

2011 yılında OSB Kanuna geçici 8. madde eklenmiş ve OSB yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır. Bu bağlamda, sayıları bini aşan çarpık ve düzensiz sanayi tesisleri 10 adet Islah Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliği çatısı altında toplanmıştır. Bunlar; Ergene-1, Ergene-2, Velimeşe, Muratlı, Çorlu-1, Veliköy, Kapaklı, Yalıboyu, Evrensekiz ve Büyükkarıştıran OSB'leridir.

Bu OSB'lerin tümü günümüzde karma OSB'ye dönüşmüştür.

Ek olarak, Tekirdağ İl Çevre düzeni Planında düzenleme yapılarak; OSB'lerde doluluk oranı %75 oranına ulaşmaya kadar, OSB alanları dışındaki planlı sanayi alanlarında yeni yatırımlara izin verilmemesi karar altına alınmıştır.

Ve OSB yönetimleri su tüketimi fazla olan sektörlere, tehlikeli atık üreten sektörlere izin vermeme kararı almıştır.

4. Sanayi İçin Ortak İleri Atıksu Arıtma Tesislerinin (OAAT) İnşası ve Marmara Denizine Deşarjı

Muratlı Organize Sanayi Bölgesi alanının atıksuyu 25.000 m³/gün kapasiteli Muratlı Evsel ve Endüstriyel Atıksu Arıtma tesisine yapılmaktadır. Atıksular tesiste arıtıldıktan sonra Kurudere ile Ergene Nehrine deşarj edilmektedir.^x

Velimeşe, Kapaklı, Veliköy ve Yalıboyu, Velimeşe OSB bünyesindeki 150.000 m³/gün kapasiteli OAAT'ye deşarj yapacaktı

OSB

1.Kademe, QAAT

2. Kademe, Q2030 (m³/gün)

	(m3/gün)	
Ergene 1 OSB AAT	60000	90000
Ergene 2 OSB AAT	60000	90000
Velimeşe	150000	200000
Çorlu 1 OSB AAT	15000	30000
Çorlu Deri İhtisas ve Karma OSB AAT	36000	48000
Çerkezköy OSB AAT*	80000	120000
TOPLAM	401000	578000

5. Sanayide Daha Az Su Ve Kirletici Hammadde Kullanımına Geçilmesi

Meydana gelen atıklarla mücadele etmek, onları uygun yöntemlerle bertaraf etmek önemli bir bileşen olsa da, üretimin ve dolayısıyla tüketimin de devam ettiği hesaba katılırsa sanayide daha az su ve hammadde kullanımı çok daha uygun maliyetlerle kirlilik oluşumunu engelleyecektir. Bu bağlamda daha az su ve hammadde kullanımını mümkün kılacak uygulamalar da EHKEP kapsamında yer almaktadır

Bu kapsamda, Tekirdağ'da 145 adet, Kırklareli'nde 12 adet ve Edirne'de 1 adet olmak üzere 158 tesis temiz üretim planı sunmuştur. Bunlardan 107'si teknolojilerini yenileyerek temiz üretime geçmişken, geriye kalanlar bazı optimizasyonlarla temiz üretim sürecini başlatmışlardır. Bu girişim sonrasında 18.000 m3 su tasarrufu sağlanmıştır. Bu tasarruf hem kaynak kullanımı açısından, hem de atıkların bertarafının minimize edilmesi bakımından önemli bir miktardır. Bu yöntemlerle günde 150.000 m3 su tasarrufunun sağlanması hedeflenmektedir.

6. Havza Ağaçlandırma Ve Erozyonla Mücadele

Havza Koruma Eylem Planında yer alan atıksu kontrolü çalışmalarının yanı sıra, ağaçlandırma ve erozyonla mücadele konusunda da çalışmaların yapılması öngörülmüştür. EHKEP kapsamında ağaçlandırma ve erozyonla mücadeleye ilişkin çalışmalar 2014 yılında tamamlanmıştır. Buna göre 2003-2014 yılları arasında 10.676 ha alan ağaçlandırılmış, 44.079 ha orman alanı rehabilite edilmiş, 10.720 ha alanla ilgili özel ağaçlandırma izinleri gerçekleştirilmiş, 21 bine yakın fidan üretimi yapılmış, yaklaşık 1.700 ha'lık mera ıslah çalışmaları yapılmıştır. Yol kenarları da bu programa dâhil edilmiş olup 912 adet ağaç dikilmiştir. 245 ha alana karşılık gelen dere rehabilitasyonları da yine 2014 yılına kadar tamamlanmıştır. Öngörülen faaliyetler her ne kadar 2014 yılına kadar tamamlanmış olsa da ağaçlandırma, orman alanlarının rehabilitasyonu, fidan üretimi ve mera ıslah çalışmaları sürdürülmektedir.

7. 1/25.000'lik Planların Uygulamaya Girmesi

Kirletici vasfı yüksek atıksu çıktısı olacak proses kullanan sanayi tesislerine bölgede faaliyet izni verilmediği gibi OSB'lerde doluluk oranı %75 seviyesine ulaşmadan, münferit olarak herhangi bir sanayi tesisi yatırımına da müsaade edilmemektedir. Böylece atık yönetimi bağlamında göreceli olarak münferit tesislere kıyasla daha sistematik bir yapısı olan OSB'lere bir yönlendirme söz konusu olmaktadır.

8. Katı / Tehlikeli Atıklara İlişkin Yönetim Tesislerinin Kurulması

Havzada Edirne Katı Atık Yönetim Birliği, Orta Edirne Katı Atık Yönetim Birliği, Güney Edirne Katı Atık Yönetim Birliği, Tekirdağ İli Çevre Hizmetleri Birliği, Kırklareli 1. Grup ve Kırklareli 2. Grup Yönetim Birliği olmak üzere 6 adet Katı Atık Yönetim Birliği bulunmaktadır.

Bölgede, işletilen 3 adet katı atık bertaraf tesisi bulunmakta ve buna 3 adet daha tesis ilave etmek üzere çalışmalar devam etmektedir. KIRKAB2 Birliği yer bulma sürecinde yaşadığı sıkıntılar

nedeni ile 2018 yılı Haziran ayında lav olmuştur. Birliğe bağlı belediyeler Bakanlığın ve Valiliğin uygun görüşü ile KIRKAB1 Birliğine bağlanmıştır. Katı atıkların ve tehlikeli atıkların etkin bir şekilde bertaraf edilememesi durumunda, bu atıklar yağmur suyuyla buluşarak yer altı suyunun kalitesini önemli ölçüde bozabilecek, bu da toplamda Ergene Havzası'nın su kalitesini etkileyecektir

9. Zirai Kaynaklı Kirliliğin Kontrolü

Tarım alanlarının yoğunluğu, havzada zirai amaçla kullanılan gübreler ve kimyasalların da kontrollü kullanılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle alınan önlemlerle zirai ilaç kullanımı %50 oranında azaltılmıştır. 50 bine yakın çiftçiye eğitim verilmiş olup 2 binin üzerinde toplantı gerçekleştirilmiştir. Yalnız zirai ilaçların uygulanması konusunda değil, bu ilaçların üretiminin de kontrolüne ilişkin olarak; 250 adet bitki koruma ürünü bayisi 4 binin üzerinde, 424 adet gübre bayisi ise yaklaşık 2.500 denetim geçirmiştir.

10. Gerçek Zamanlı Sürekli İzleme sağlanması

Ergene Havzası Koruma Eylem Planı kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin Ergene Nehri'ndeki etkisini tespit etmek amacıyla 30 dakika arayla veri alınabilmesine imkan tanıyan 5 adet online izleme istasyonu kurulmuştur. Söz konusu istasyonlar, nehir suyunun kalitesine ve hidrolik yüküne ilişkin temsil kabiliyeti olan noktalarda konumlandırılmıştır.

Ergene üzerinde 5 adet akım 13 adet su kalitesi gözlem istasyonu olduğu bilinmektedir. Debi ve su kalitesini temsil eden parametrelerin tümü sürekli izlenmeli ve kamuoyuna tüm ölçümler, ölçüm periyoduna bağlı olarak duyurulmalıdır.

11. Denetimlerin Sıklaştırılması

Gerçekleştirilen çalışmalara uyum ve getirilen sorumlulukların yerine getirilmesi konusunda sanayi tesislerinin aktif katılımı gerekmektedir. Bu pozitif katkıyı sağlamak üzere uyum ve katılım konusunda denetimler de EHKEP kapsamında öngörülmüştür. Bu çerçevede Havza genelinde 2014 – 2016 yılları arasında 9 bine yakın denetim gerçekleştirilmiş olup 17 milyon TL tutarında idari yaptırım uygulanmış, 66 adet sanayi tesisinin faaliyetleri durdurulmuştur. 2014 – 2016 yılları arasında denetim sayısının her sene artmasına karşın, idari yaptırım tutarının azalması, bunun yanında faaliyet durdurma cezasının daha fazla kesilmesi de anlamlı bir sonuç olarak okunmaktadır

12. Deşarj Standartlarının Yeniden Düzenlenmesi

Ergene Nehri'nin mevcut alıcı ortam deşarj kriterlerine göre deşarj kabul etmesi halinde beklenen gelişme görülemeyeceğinden, Ergene'ye özgü bazı deşarj kriterleri yeniden güncellenmiştir. Buna göre özellikle tekstil endüstrisi atıksularının yoğun olarak deşarj edilmesinden kaynaklanan renk problemi ile mücadele etmek için, kriterler arasına renk parametresi ilave edilmiştir. Özellikle deri işleme endüstrisi ve tekstil endüstrisinde Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'nde izin verilen deşarj suyu, KOİ parametresinde limitler ortalama 1/3 oranında düşürülmüştür.

13. Taşkın Erken Uyarı Sisteminin Kurulması

Ergene Nehri aldığı ağır deşarj yükü ile doğal debisinin neredeyse 6 katına kadar çıkabilen bir nehir olması ve meteorolojik koşulların yağışlı seyretmesi sebebiyle taşkın riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Gerek evsel gerekse endüstriyel atıksuların nehre deşarj edilmesi, taşkın halinde meydana gelecek yıkıcı etkinin yanı sıra bakteriyolojik bir tehdidi de akla getirmektedir. Bu nedenle EHKEP kapsamında 11 adet Akım Gözlem İstasyonu, 30 adet Meteoroloji Gözlem İstasyonu kurulmuştur. Bunlarla birlikte Ergene Havzası Taşkın Erken Uyarı Sistemi de kurulmuştur.

14. Yeraltı Suyunun Kullanımının Kontrol Altına Alınması

Bölgede yoğun sanayinin bulunması ve söz konusu sanayinin proses suyu için yer altı suyunu kullanması, yer altı suyunun kontrolünü gerektirecek önlemleri elzem kılmaktadır. Bu nedenle 1036 adet kuyuya ön yüklemeli uzaktan kumandalı su sayacı takılmıştır. Bölgedeki sanayi tesislerinin atıksularını illegal bir şekilde yer altına basması gibi riskleri de ortadan kaldırmak amacıyla, Ergene Havzası Yeraltı Suyu Restorasyon Planı hazırlanmıştır.

15. Baraj ve Göletler ile Sulama Tesislerinin Tamamlanması

Ergene Havzası Koruma Eylem Planı kapsamındaki faaliyetlerin 15'nci ve son bileşeni baraj, gölet ve sulama tesislerinin inşası ve yapım işleridir. Plan çerçevesinde 9 adet baraj ve gölet ile yılda toplam 411 milyon m³ içme, kullanma ve sanayi suyu temin edilecektir. Planlama, proje, ihale ve inşaat safhasındaki baraj, gölet ve sulama tesisleri aşağıda belirtildiği gibidir:

- » Tekirdağ içme suyu projesi Naipköy Barajı,
- » Tekirdağ Saray Yoncalı Barajı,
- » Tekirdağ İncecik – Dedecik Barajları,
- » Tekirdağ Saray Ayvacık Göleti,
- » Çerkezköy Ambardere Regülatörü ve Yeraltı Suyu Besleme,
- » Lüleburgaz AhmetbeyGöleti,
- » Kömürköy – Kızılağaç – Balaban Barajları,
- » Çağlayık Barajı,
- » Meriç Nehri Çorlu – Çerkezköy içme – kullanma suyu temini.

-
- i Amaç Dışı Arazi Kullanımı İle Trakya'nın Geldiği Durum, Duygu Boyraz Erdem. Sempozyum Bildirisinden
 - ii Kınıklı Dere Havzası Kum Yatakları ve Yeraltı Suları İlişkisinin Değerlendirilmesi, Füsun EKMEKYAPAR, Khalid Mohamed ALİ, Sempozyum Bildirisinden
 - iii [Ergene Havzası'nı kirlilikten kurtaracak projede artırılmış sular ilk kez denize deşarj edildi \(aa.com.tr\)](http://aa.com.tr)
 - iv <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/bakan-kacir-ergene-havzasi-koruma-eylem-planı-kapsamında-8-milyar-lira-finansman-sağladı->
 - v İTÜ Dergisi, Araştırma Makalesi, 30 Mayıs 2022 (Online Basım), Lütfi AKÇA, Cumali KINACI, Mahmut Ekrem KARPUZCU, Mehmet CEYHAN, Murat AKTAŞ, Erdem GÖRGÜN, Ali Fuat AYDIN, Yakup KARAASLAN ve İzzet ÖZTÜRK, Türkiye'nin En Kapsamlı Çevresel Restorasyon ve Endüstriyel Kümelenme Uygulaması: Ergene Nehri Havzası Çevre Koruma ve Havzalar Arası Atıksu Transferi Projesi
 - vi <https://www.gazeteduvar.com.tr/ergene-nehrinin-suyu-en-kirli-boyuta-ulasti-haber-1644903>
 - vii [Tekirdağ'da 'suyu tasarruflu kullanın' çağrısı - Tekirdağ Haberleri \(dha.com.tr\)](http://dha.com.tr)
 - viii Kırklareli kent merkezinde 160, kent merkezine bağlı Kavaklı beldesinde 55, Üsküp beldesinde 150, Pınarhisar ilçesinde 246, Babaeski ilçesine bağlı Alpullu beldesinde 91, Büyükmandıra beldesinde 84, Demirköy ilçesinde 114, Kofçaz ilçesinde 80, Lüleburgaz ilçesine bağlı Ahmetbey beldesinde 70 olmak üzere 1050 konut inşa edilecek.
 - ix <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ergene-havzasini-kirlilikten-kurtaracak-projede-aritilmis-sular-ilk-kez-denize-desarj-edildi/204340>
 - x Trakya/Ergene Havza Ölçeğinde Tematik Saha Çalışması Raporu, Seda ELHAN, 06/08/2021